

DOĽANSKÉ NOVINY

3/2020

Ročník X.

ZO ŽIVOTA V OMPITÁLI ■ VYCHÁDZA 3x ROČNE

TÉMY: ► CELOPLOŠNÉ TESTOVANIE ► TRIEDIME ODPAD ► LEXIKÓN ► NÁLEZY V JASKYNI ► SIDÓNIA SCHWARZOVÁ

Príhovor starostu

Drahí spoluobčania.

Tento rok sa asi posledný krát k vám prihovám. Robím to rád, lebo keď má človek radosť z niečoho, má sa s ňou podeliť. O problémoch vám písať nebudem, tých má každý dosť a podstatný je výsledok. Mám radosť, keď sa niečo podarí. Napríklad, že naša veža má nové šaty, pribudne aj sanácia prízemia interiéru a kompletná elektroinštalácia vrátane bleskozvodu. Zvládli sme kancelárie a zasadačku Obecného úradu. Na 1. poschodí máme vymenené okná, prišla nová maľovka a vytrhali sme staré koberce a gumu, ktoré sme nahradili krásnou a trvanlivou vinylovou podlahou. Okrem toho, že máme zdravšie a krajšie prostredie, zlepšil sa aj tepelný komfort a určite budeme mať úsporu na energiách.

Tento rok bol pre nás všetkých ťažký,

bol pre nás akousi skúškou života. Všetkým ďakujem za to, že dodržia prísne hygienické pravidlá, dodržia vyhlásené opatrenia a tým chránia nielen seba ale aj všetkých nás. Vyslovujem uznanie celému tímu, ktorý realizoval v obci testovanie. Vysoká odbornosť, pripravenosť, súhra, chuť ísť pomáhať aj bez nároku na odmenu a výsledok bol taký, že nikto dlho nečakal, všetko bolo zosynchronizované, od materiálneho zabezpečenia, prípravy priestorov, nočného osvetlenia, vyhlásení v rozhlase cez celý kolotoč príjmu, zápisu, odberu a povinného čakania na vyhodnotenie. Boli to okrem veliaceho dôstojníka pána R. Tomášeka (MO SR), všetko naši ľudia. Postavili sa do prvej línie, dobrovoľne. Zišli sa úžasní ľudia, ktorí hoci pracovali spolu po prvýkrát, išli ako švajčiarske hodinky. Každý si zastal svoj post. Bol som rád, že som s nimi mohol pracovať. Vraví sa, že vtáka poznáš po perí a človeka po reči, ale podľa mňa najlepšie pri práci. Odmenu nám všetkým bolo, že aj napriek hojnej účasti cezpoľných sme tu mali nulu pozitívnych a pastvou pre dušu boli ďakovné maily, SMS-ky a telefonáty od testovaných.

Tak ako bolo suché leto a studne vysychali, tak na jeseň ako keby sa nebo roztrhlo. Toľko vody v studni som nemal aj 25 rokov. To je dobrá správa. A dobré je, že v Depe máme nové hrablice s obtokovým kanálom. Veľakrát hrozilo, že sa potok vybreží, no vďaka pohotovosti našich niektorých členov DHZ tomu predchádzame. Už aj tak bolo, že sme nič nemohli robiť, lebo museli nastúpiť pracovníci SPV a kráčajúcim bagrom naložili zo zádržného zariadenie 5 nákladných áut naplavenín a splavenín.

Tak ako sme zvládli všetky tohtoročné sviatky, verím že v zdraví prežijeme aj tie vianočné. Tento rok by nás mal naučiť, aby sme si viac vážili zdravie. Aby sme nezabúdali na priateľov, hlavne keď aj oni niečo potrebujú, aby sme si viac vážili jeden druhého.

Prajem vám, aby ste vianočné sviatky strávili v pokoji a zdraví, v kruhu rodiny a v Novom roku aby ste všetkými starosťami boli posilnení. Prajem vám, aby ste mali Vianoce v srdci a aby vám tam vydržali celý život.

Josef Mruškovič, starosta

Rekonštrukcia veže pokračuje

Rekonštrukcia Mestskej veže v Dolanoch pokračuje vo svojej druhej fáze. Vo veži prebehne výmena elektroinštalácie, nové okná a dvere. V súčasnosti prebieha obnova interiéru prvého nadzemného podlažia. Obsiahlejší článok o rekonštrukcii veže prinesieme v niektorom z ďalších čísiel.

Nové opatrenia proti COVID-19

Od 11. decembra budú musieť reštaurácie zatvoriť terasy, jedlo si zákazníci môžu stále zobrať so sebou. **Od 14. decembra** sa sprísnia sa podmienky prevádzok hotelov, vlekov a lanoviek, vyžadovať sa bude test nie starší ako 72 hodín. **Od 21. decembra** sa Slovensku zatvoria všetky obchody s výnimkou potravín, drogérií či lekární. Deťom sa zároveň začnú školské prázdniny. **Opatrenia majú platiť minimálne tri týždne.**

MUDr. Július Bolardt s manželkou Elenkou a starostom osadili nový stožiar na zástavu aj s drevenou tabuľou na vrchole **Geldeka** (694 m). A ako každý rok narezali drevo a vyčistili vrchol, za čo im dakujeme. Viac výrazov na písmeno **G** súvisiacich s Dolanmi nájdete v Lexikone na strane 8.

Sčítanie obyvateľstva Slovenskej republiky

V roku 2021 prebehne povinné sčítanie obyvateľstva SR.

Viac informácií prinášame na strane 20.

Vykurovacía sezóna

Opäť je tu jeseň. Chladné dni a ochladenie v našich domoch a domácnostiach nás opäť upozorňuje na to, že je čas skontrolovať technický stav tepelných spotrebičov a komínov. Vykurovacie obdobie patrí medzi rizikové obdobia, kedy dochádza k zvýšenému počtu požiarov najmä v rodinných domoch, ale aj v bytových domoch. Požiare zapríčinené tepelnými spotrebičmi a komínmi predstavujú cca 5% celkového počtu požiarov za rok. I keď toto číslo nepredstavuje veľký podiel z hľadiska celkovej štatistiky, nemožno ho podceňovať.

Nesprávna obsluha vykurovacieho telesa, prítomnosť horľavých látok v jeho blízkosti, používanie plyných a kvapalných látok a zapaľovačov, nesprávne umiestnenie, inštalácia a údržba vykurovacieho telesa, nesprávna inštalácia dymovodu a nevhodná konštrukcia komína patria k najčastejším príčinám vzniku požiarov od vykurovacích telies.

Technické podmienky a požiadavky na protipožiarnu bezpečnosť pri inštalácii a prevádzkovaní palivového spotrebiča, elektrotepelného spotrebiča a zariadenia ústredného vykurovania a pri výstavbe a používaní komína a dymovodu a o lehotách ich čistenia a vykonávania kontrol vymedzuje všeobecne záväzný právny predpis – Vyhláška MV SR č. 401/2007 Z. z. Vyššie uvedená vyhláška stanovuje lehoty na čistenie a kontrolu komínov nasledovne:

- komíny pre spotrebiče **na tuhé a kvapalné palivá do 50 kW** ..... **1 x za 4 mesiace**
- komíny **s vložkou** pre spotrebiče **na plynné palivá do 50 kW** ..... **1 x za 12 mesiacov**
- komíny **bez vložky** pre spotrebiče **na plynné palivá**

do 50 kW ..... **1 x za 6 mesiacov**

- komíny pre spotrebiče **na tuhé a kvapalné palivá nad 50 kW** ..... **1 x za 2 mesiace**
- komíny pre spotrebiče **na plynné palivá nad 50 kW** ..... **1 x za 6 mesiacov**

Počas vykurovacej sezóny je potrebné udržiavať komínové telesá v dobrom technickom stave, pravidelne vymetať a vyberať sadze z komínov. Požiar vzniknutý vznietením sadzí v komíne nikdy nehasiť vodou, neprekurovať vykurovacie telesá, nesušiť a neskladovať v ich blízkosti horľavé materiály. Vykurovacie telesá sa musia umiestňovať na nehorľavé podložky daných rozmerov, popol z vykurovacích telies vysypať zásadne do nehorľavých a uzatvárateľných nádob. Inštaláciu vykurovacích telies, kontrolu celkového technického stavu a čistenie komínov doporučujeme zveriť odborníkom. Čas venovaný dodržiavaniu bezpečnej manipulácii so spotrebičmi sa Vám určite oplatí, pretože dôsledná prevencia Vám ochráni zdravie a majetok.

mjr. Ing. Dana Škvarková, OR HaZZ v Pezinku

Opäť hrozila veľká voda

Upršaná jeseň spolu s nadmerným úhrnom zrážok nám pripomenula veľkú vodu z roku 2011. Vďaka aktívnym protipovodňovým opatreniam sa podarilo odvrátiť hroziacu katastrofu.

Naplavený štrk a iné nečistoty bolo nutné odstrániť.

Aj vyťažené kmene stromov pod Zabítmym robili problémy.

V rámci programu Aktívne protipovodňové opatrenia boli naplaveniny odstránené a odvezené.

Spríjemnenie prostredia na úrade

Staré opotrebované záťažové koberce boli vymenené za nové vinylové podlahy, ktoré sú hygienickejšie, ľahšie sa udržiavajú a v neposlednom rade sú (záleží od vkusu) aj estetickéjšie. Prebehla výmena okien a nová maľovka. Je to ďalší krok k spríjemneniu pracovného prostredia zamestnancov a návštevníkov obecného úradu.

Triedime odpad - plasty

V ďalšej časti našej rubriky sa venujeme odpadu z plastov. Plasty sú čiastočne recyklovateľné, recyklovateľná zložka sa spracováva na nové produkty a nerecyklovateľná sa využíva ako alternatívne palivo napr. v cementárňach a iných prevádzkach. U nás, ako každý vie, sa plasty zbierajú do žltého vreca a vývoz je raz mesačne.

Recyklačné značky

Ako pri každom odpade aj pri tom plastovom nám pomáhajú recyklačné značky:

1 PET (PETE)	2 HDPE (PE - HD)	3 PVC (V)	4 LDPE (PE - LD)	5 PP	6 PS	7-19
Polyetylén- reftalát	Polyetylén s vysokou hustotou	Polyvinyl- chlorid	Polyetylén s nízkou hustotou	Polypropylén	Polystyrén	Ostatné plasty

Plasty a životné prostredie

Plasty sú všade okolo nás. Ťažko nájsť odvetvie, kde by sa výrobky z plastu nepoužívali a napriek svojim mnohým zjavným výhodám má aj jednu gigantickú nevýhodu, a tou je negatívny vplyv na životné prostredie od ťažby ropy cez spracovanie až po recykláciu. V prírode by sa plasty rozkladali 100 až 1000 rokov. Približne polovicu z plastového odpadu použijeme len raz. Kvôli plastovému odpadu v moriach a oceánoch ročne umrie asi 1 milión morských vtákov a 100 000 morských cicavcov. V strede severného Tichého oceána je ostrov, tzv. „Veľká pacifická odpadková záplata“. „Ostrov“ má rozlohu Francúzska, Nemecka a Španielska dokopy a je tvorený prevažne z plastov. Plasty sa rozpadajú na malé čiastočky, ktoré sú menšie ako 5 mm, tie sa nazývajú mikroplasty. Bohužiaľ sa dostávajú do potravinového reťazca a boli objavené v jedle i nápojoch vrátane piva, medu alebo vody z vodovodu. Konkrétne dopady mikroplastov na ľudské zdravie zatiaľ nie sú presne známe. Možno však usudzovať, že sú škodlivé, pretože obsahujú rozličné stabilizátory, spomaľovače horenia a iné chemické látky.

Druhá šanca pre vytriedený odpad

Z regranulátu pochádzajúceho zo starých PET fliaš sa vyrábajú nové PET fľaše. Penový polystyrén sa spracováva do izolačných tvárnic, prípadne ľahčeného betónu a ďalších tepelných izolácií. Niektoré zmesi plastov sa spracovávajú na nové výrobky, napr. stavebné

a záhradné prvky, ako sú ploty, zatravnovacia dlažba, či záhradný kompostér, protihlukové steny pri diaľniciach, odpadkové koše alebo záhradný nábytok. Z recyklovaných plastov sa vyrábajú tiež vlákna a z nich potom záťažové koberce alebo odevy, výplne zimných bünd a spacích vakov. Z plastových vrecúšok, fólií alebo tašiek sa vyrábajú opäť fólie, vrecia na odpad.

Čo patrí do žltého vreca

- PET fľaše od nápojov (**Pred vyhodnotením fľaše zošliapnite. Nestlačený odpad vo vreciach zaberá veľa miesta.**)
- neznečistené kelímky z jogurtov a nápojov
- prázdne plastové obaly z liekov
- fólie, plastové a mikroténové vrecká, baliace fólie
- polystyrén v menšom množstve (obal z mobilu, fotoaparátu a pod., veľké kusy ako výplne škatúl na televízor, práčky a pod. patria na zberný dvor)
- obaly z CD
- obaly z pracích a a čistiacich prostriedkov a kozmetiky

Čo nepatrí do žltého vreca

- výrobky a obaly označené symbolmi: Ostatné (7-19)
- masné obaly so zvyškami potravín
- podlahové krytiny, linoleum
- plasty s prímiesami iných materiálov (napr. hračky, textilie, topánky, kabelky, ...)
- stavebný polystyrén, styrodur
- plastové okná, žalúzie
- bazéniky, nafukovacie bazény
- molitan
- zubné kefky, tuby od zubných pást
- novodurové rúrky, guma, káble, hadice
- obaly z nebezpečných látok, ako napríklad motorových olejov, farieb, riedidiel, lepidiel a pod. **Nebezpečné látky a obaly z nich patria na zberný dvor.**

Nezabúdajte, že iba vytriedený odpad podlieha kontrole! Ak máte pochybnosti, radšej ho vytriedte ako ho poslať spolu so zmesovým odpadom rovno na skládku alebo do spaľovne.

(zdroje: Natur-pack, Spravodaj EP, smeti.sme.sk)

Zodpovednosť na prvom mieste

Ústredný krízový štáb na svojom rokovaní schválil **celoplošné testovanie obyvateľov** na prítomnosť ochorenia COVID-19 v rámci operácie Spoločná zodpovednosť, ktoré sa uskutočnilo v dňoch **31. októbra a 1. novembra 2020**. Testovanie v našej obci prebehlo v priestoroch Domu kultúry Juraja Fándlyho.

Celoplošné testovanie obyvateľstva vyvolalo množstvo diskusií odbornej i laickej verejnosti – od zmysluplnosti celej akcie, „dobrovoľnosti“, účinnosti antigénových testov, až po chaotické riadenie operácie zo strany štátnych orgánov. Napriek všetkým komplikáciám, samosprávy spolu s Ozbrojenými silami SR, Policajným zborom SR, hasičmi a dobrovoľníkmi zvládli túto úlohu na jednotku. Testovanie prebehlo pokojne, každý, kto sa ho zúčastnil, dostal na záver certifikát s vyhodnotením testu. Pozitívni a netestovaní občania mali zostať v domácej 10-dňovej karanténe, negatívni obyvatelia mohli ďalej fungovať v režime, ktorý dovtedy platil. Občania sa mohli testovať na ktoromkoľvek odberovom mieste aj mimo miesta svojho trvalého bydliska, čo mnohí aj využili.

Ako sme dopadli?

Na odbernom mieste v Dolanoch bolo **v sobotu 31. 10. 2020** vykonaných **813** odberov. Z nich bolo **627** odberov občanom s trvalým pobytom v obci a **186** odberov občanom bez pobytu v obci. **V nedeľu 1. 11. 2020** bolo vykonaných **93** odberov, z toho **71** odberov občanom s trvalým pobytom v obci a **22** odberov občanom bez pobytu v obci. **Celkovo** bolo na odbernom mieste

v Dolanoch vykonaných **906** odberov, z toho **698** odberov občanom s trvalým pobytom v obci a **208** odberov občanom bez pobytu v obci. **Všetky testované vzorky boli negatívne.**

V okrese Pezinok sa dalo otestovať 45 801 obyvateľov, testy zachytili 240 pozitívnych, čo predstavuje 0,52 % podiel. Na základe odporúčania Ústredného krízového štábu SR dostali výnimku z ďalšieho testovania okresy s počtom pozitívnych prípadov nižším ako 0,7 percenta, a tak sa ďalšie kolo testovania ani u nás neuskutočnilo.

Vďaka patrí našim dobrovoľníkom

Na záver mi dovoľte spomenúť našich spoluobčanov, ktorí dobrovoľne pomáhali s celoplošným testovaním. Administratívne úkony pri vstupe na testovanie a počas testovania zabezpečovali Roman Schwarz, Natália Bednárovská, Lenka Franíková, Gabriela Chvilová a Patrik Bratek, vzorky odoberali zdravotníčky Iveta Brateková, Sylvia Eliášová, Zuzana Schwarzová a Martina Slaninková, členovia DHZ v Dolanoch Peter Vizváry, Marek Vizváry, Zuzana Banárová a Pavol Ješko zabezpečovali plynulý chod testovania. Ďakujeme všetkým dobrovoľníkom za úspešný priebeh celej akcie.

(dd)

Zber vrchnákov z PET fliaš pre Jakubka

Zber plastových vrchnákov z PET fliaš, mlieka, acidka, tekutých pracích práškov, aviváží, kávy, džúsov, nápojov so sáčikom, kapsičiek a pivových kegov sa naďalej zbierajú na **Jakubkovu liečbu**. Občania môžu zároveň zbierať aj **hliníkové plechovky** (nie kovové konzervy ani hliníkové viečka). Tieto môžu odovzdať čisté a zošliapnuté na adresách **Dolány 423 a 427**. Ak by mal niekto ochotu pomôcť finančne, môže prispieť na **č. účtu: Tatrabanka SK32 1100 0000 0029 1162 9722**. Viac informácií nájdete na Facebooku: **Jakubkova liečba, Zber plastových vrchnákov**. Ďakujeme.

Okienko zo života farnosti Dolány

Tak, ako sme s radosťou otvárali naše letné Okienko, tak teraz opatrne „pootvoríme“ to jesenné...Kladne v ňom však dominuje pestrofarebná pani jeseň, t.j. príroda vokol nás sfarbená tými najkrajšími farbami... A už aj to je dôvod na radosť, ako aj skutočnosť, že súčasnú pandémiu zvládame zatiaľ v Dolánoch dobre... Želáme si, aby to aj tak ostalo – bez pozitívnych pacientov a nedaj P. Boh, aj úmrtí.

V rekapitulácii významnejších udalostí v živote farnosti od augusta 2020 doteraz si pripomenieme:

- ▶ 16.08.2020 **tradičná Púť k Nanebovzatej Panne Márii na Červenom Kameni** so slávnostnou sv. omšou o 10.30 hod., na ktorú sme zo susednej farnosti boli pozvaní, s individuálnou účasťou,

- ▶ 20.08.2020 na sv. omši a rovnako po nej vystúpili vo forme krátkeho koncertu dvaja ruskí hudobní umelci **DUO SANCTUS**. Výťažok dobrovoľnej zbierky bol na účely chorého syna umelca Nikolaja – P. Boh zaplatť všetkým darcom,

06.09.2020 o 10.30 hod. bola **slávnostná púť a hodová slávnosť k úcte sv. Rozálie** medzi Štefanovou a Dolánmi. Kaplnka bola postavená v r. 1885 a vysvätená 06.09.1885. Sv. Rozália je o. i. ochrankyňou proti moru, takže aj v tomto neľahkom čase je naozaj potrebné a aktuálne sa k nej utiekať so svojimi modlitbami,

- ▶ 06.09.2020 **Veni Sancte** (vzývanie Ducha Svätého) pri príležitosti začatia nového školského roku 2020/2021 pre našich žiakov a študentov pri ranej sv. omši o 08.00 hod.,
- ▶ 18.09.2020 **slávnosť požehnanja plodov úrody pri večernej sv. omši** o 18.00 hod. vo farskom kostole. Vedenie ZŠ Dolány s kolektívom žiakov sa zaslúžili o skutočne nádhernú výzdobu, ktorá bola tento rok pri soche Sedembolestnej P. Márie v dolnej časti kostola. Všetkým zainteresovaným šikovným „umelcom“ pekne ďakujeme,
- ▶ v nedeľu 27.09.2020 o 10.30 hod. po usilovnej a decentnej príprave sme mali **slávnosť 1. svätého prijímania našich detí**. Farský kostol bol aj tentokrát nádherné vyzdobený, pričom po prvej sv. spovedi boli srdiečka 13 prvoprijímajúcich detí vyzdobené dobiela – nevinnosťou a radosťou z prijatia sv. Oltárnej,
- ▶ z dôvodu zhoršovania sa pandemickej situácie aj na Slovensku boli ÚVZ, RÚVZ Bratislava a vládou SR pri-

até nové protiepidemické opatrenia. V dôsledku nich bola o.i. **zrušená** plánovaná púť našich dolianskych ruženčiarov na 14. Púť ružencových bratstiev do Národnej baziliky Sedembolestnej Panne Márii, patrónky Slovenska v Šaštíne,

- ▶ rovnako došlo najskôr k obmedzeniu a potom **plošnému zákazu slúženia verejných sv. omší**. Farský kostol však ostal otvorený pre osobnú modlitbu s dodržaním pravidiel umiestnených na vchodových dverách i v priestore pod chórom,
- ▶ z vyššie uvedeného dôvodu tzv. núdzového stavu a zákazu vychádzania, bol obmedzený aj režim slávenia „dušičiek“ – t. j. sviatku Všetkých svätých 01.11.2020 a Pamiatky zosnulých 02.11.2020. Veríme však, že obloky mnohých Vašich domov boli v pondelok večer 02.11.2020 osvetlené horiacou sviecou za nenarodené deti,
- ▶ 02.11.2020 o 14.00 hod. bol taktiež v obmedzenom režime na cintoríne v Dolánoch pohreb **Františka Lávečku**, rodáka z Horných Orešian a nášho dlhoročného občana, ktorý zomrel vo veku 81 rokov. Aj cestou DN chcem za obec Dolány zosnulému veriacemu spoluobčanovi úprimne poďakovať za jeho aktívny prínos vo verejnom živote. Nielen podľa vyjadrenia Ladislava Schmidta, exstarostu Dolian, ale aj iných občanov, bol František Lávečka vždy ochotný pomôcť ako zručný majster pri odborných manuálnych prácach. Bez nároku na odmenu a s úsmevom na tvári... Odpočinutie večné, daj mu, ó, Pane...
- ▶ vo farnosti sme mali 11.11.2020 aj druhý pohreb našej aktívnej, hlboko veriacej a dobrej farničky **Mgr. Zuzany Vrbinkovičovej, rod. Krasňanskej**, ktorá zomrela 07.11.2020 vo veku 54 rokov. Zuzanka bola človekom s veľkým „Č“ po každej stránke, ale vždy s potrebnou dávkou skromnosti a pokory. Vyslovujeme jej úprimné Pán Boh zaplať o.i. za všetky jej aktivity v dolianskej farnosti a obci Dolány (katechétka, práca s deťmi v duchovnej oblasti, výzdoba oltára na sviatosť Božieho tela, prevzatie a vedenie pobožností k úcte sv. Anny v kaplnke sv. Anny a ďalšie). Odpočinutie večné, daj jej, ó, Pane...
- ▶ a potom sme sa akosi rýchlo dostali cez sviatok sv. Leonarda, pustovníka 06.11.2020, patróna kostolíka, cez hodovú slávnosť sv. Kataríny Alexandrijskej, patrónky farského kostola do prichádzajúceho začiatku Adventu 29.11.2020. Z dôvodu, že od 23.11.2020 môžeme v obmedzenom režime navštevovať verejné bohoslužby, bude naša radosť z prežívania Adventu 2020 o to väčšia,
- ▶ naše Okienko zo života farnosti na čas zatvárame... Veriac, že nie na dlhý čas, a tak Vám na záver prajeme požehnaný Advent a pokojné, milostiplné Vianoce 2020.

**JUDr. Ida Konopová, PhD.,
zástupkyňa starostu obce**

Vianočné zvyky po ompitálsky

Kto každý rok, ako ja, vo vianočnom čase pozerá slovenskú klasiku Vianočné oblátky, tak iste mu nebudú tieto zvyky cudzie. Aj v našej dedine mali ľudia adventné obdobie spojené s rôznymi zvykmi. Niektoré sa už úplne vytratili, ale niektoré stále ostávajú živé a je len na nás, aby pretrvali aj naďalej.

Sviatok sv. Mikuláša

Večer pred sviatkom sv. Mikuláša chodievajú tradične mládenci za Mikulášov. Mikuláš kedysi nosieval putnu, v ktorej boli darčeky pre dobré deti. Deti, ktoré sa vedeli pekne modliť mal vziať anjel a tie, ktoré sa modliť nevedeli mal zobrať čert.

Deti si večer pred 6. decembrom čistia svoje topánky, ktoré dávajú do okna a túžobne očakávajú, čo im Mikuláš prinesie. Bolo tomu tak aj v minulosti. Mikuláš nosil najčastejšie jablčko, hrozno, orechy a kocky cukru. Deti z Ompitála sa pre Mikuláša učili napríklad takúto veršovačku:

Mikuláško svätý, od kohos poslatý?

Od Turka veľkého, máš kona hezkého.

Spadol s kona, uš mu zvoná, až na veky. Amen.

Sviatok sv. Lucie

Za Mikulášov chodili/chodievajú chlapani z dediny. Za Lucie zase dievčatá. Chodia oblečené celé v bielom a nesmú rozprávať, aby ich nikto nespoznal. Lucie nosia so sebou krídlo, aby každého v dome ometli, krížik, ktorí majú domáci pobozkať a darčeky (cukríky) pre deti.

Kravská stolička

Vyrábala sa od Lucie do Vianoc. Bola to stolička so štyrmi nohami, ktorú ženy používali pri dojení kráv. Každý deň od Lucie sa na nej muselo niečo urobiť, dokončená musela byť do polnočnej omše. Výrobca si ju potom vzal na polnočnú omšu a počas pozdvihovania s ňou musel zaklopať. Ktorá žena sa vtedy obzrela, tá bola bosorka. Iní zase hovoria, že výrobca stoličky mal tie bosorky vidieť okolo oltárnej sviatosti. Výrobca takejto stoličky však musel z omše utekať, aby ho bosorky

nechytali. Pred kostolom preto musel vysypať kilo maku alebo ihliel. Bosorky museli najskôr pozbierať mak alebo cez každú ihlu sa prevliecť. Keď chcel výrobca stoličky nadobro pred bosorkami utiecť, musel stáť pod odkvapom tretieho domu od kostola.

Zakáľáčky

V adventnom období sa tradične robili zakáľáčky, ktoré bývali rodinnou slávnosťou. Takto si ľudia chceli pripraviť na sviatky bohatší stôl. Inak sa v advente jedlo skromne, napríklad pečené zemiaky a kyslá kapusta.

Štedrý deň

Na Štedrý deň býval prísny pôst. Deťom sa vpravovalo, že kto sa bude postiť, uvidí zlaté prasa. Vianočný stromček sa pripravoval tajne, aby ho deti uvideli až večer. Štedrá večera bývala po večernom zvonení o 17 tej hodine. Pred večerou sa všetci spolu pomodlili, otec požehnal jedlo, dom aj maštale. S cesnakom sa robili krížiky na dverách. Dobytku sa dávalo prvému, dostal oblátky a chlieb. Najstarší člen rodiny potom povedal o narodení Ježiša, zavinošoval šťastné sviatky, požehnanie na statku a na majetku. Deti potom dostali darčeky. Po večeri išli mladí triasť slivku, aby mala hojnú úrodu a dievčatá si hovorili, že z ktorej strany zašteká pes, z tej strany príde frajer. Lúpali sa aj orechy. Kto rozlúpil zlý, bude chorý a kto dobrý, bude zdravý. Chodili sa spievať vianočné piesne pod obloky. Po piesni nasledoval vinš: „Vinšujeme vám títo slávne svätky, Krista Pána narodení, čo si od milého Pána Boha žadate, zdraví, ščascí, hojnosť chleba, hojnosť vína a božské požehnaní a po smrci kráľovstvo nebeské.“

Polnočná omša - Iterna

Najslávnostnejšia sv. omša v roku, kde sa stretla celá dedina. Po omši tradične chlapi pri vianočnom stromčeku spievajú pieseň Syn Boží sa nám narodil. Je to veľmi stará vianočná pieseň.

Božie narodenie

Bol to najväčší sviatok v roku. Nič sa nerobilo, nikam sa nechodievalo. Rodina bola pohromade, spievalo sa a modlilo, išlo sa iba na omšu. Rodiny sa navštevovali až na Štefana. Na sviatok sv. Jána sa svätilo víno.

Silvester

V minulosti sa Silvester neslávilo, iba pri večerných litániách sa čítali štatistiky. Na Nový rok chodievali po dedine hrať Cigáni (chodievali aj na Štedrý deň).

Redakcia Dolanských novín vám praje príjemné prežitie vianočných sviatkov a všetko dobré v roku 2021

Ompitálsky lexikón

Každý z nás sa už určite stretol s názvami, menami, tradíciami, ktoré sú neodmysliteľne spojené s našou obcou. Pomenovania často bežné, že sa nezamýšľame nad významom. Preto je tu tento abecedný lexikón ompitálskych názvov a mien, v ktorom sa možno niečo naučíme, na niečo si spomenieme, niečo si objasníme. V každom čísle novín budú predstavené názvy alebo mená na jedno písmeno v abecednom poradí.

► gace/gate

základná časť tradičného mužského odevu spolu s košeľou. Boli ušité z konopného nebieleného plátna, v páse sa pridržiavali motúzom alebo povrázkom, ktorí si muži pletli z konopných nití. Nosili sa v zime i v lete, v robotný deň aj na sviatok. Sviatočné gate mávali jednoduchú výšivku.

► gagocú

rozprávajú sa

► Galetky

Bývalý názov rolí v Doľanoch

► galetky

plechové nádoby na uskladnenie bravčovej masti

► gantnáre

podvaly pod sudy

► glgat

hlasno prehádzať

► golva a Golgoši

zväčšená štítina žľaza a od toho odvodená prezývka Ompitálanov a Doľančanov

► grída

krieda

► Godova skala

Skalný vrch nad Doľanmi v Malých Karpatoch. Počas prechodu vojenského frontu tu boli schovaní Doľančania aj s vozmi. Medzi miestnymi sa niekedy hovorilo, že sú tam zakliati ľudia.

► halena

bola z hrubého nefarbeného súkna, mala veľký golier (hazuchu) siahajúcu až skoro do polovice chrbta. Na halene bol remeň s prackou, pri remeni býval vyšíty rok ušitia haleny a monogram majiteľa, prípadne aj ornament (najčastejšie srdce, tulipán,...). Prehadzovala sa cez ramenná, novšie sa nosili iba v sviatočný deň alebo do kostola, staršie v robotný deň.

► Herdel Ján Hilarion

farár v Doľanoch od 1648 do 1649, v jeho matričných zápisoch je pomešaná aj nemčina

► hnylý syr

domácky robená bryndza z kravského tvarohu

► Hohenwater Ján

farár v Doľanoch v rokoch 1611 až 1624, za jeho pôsobenia bol v roku 1616 dostavaný kostol

► hontřlat

hojdať, natriasť

► hovnivál

prezývka malého, resp. bezvýznamného človeka, odvodené od názvu chrobáka

► hrubý

veľký

► hulár

baza

► humno

záhrada za domom

► huncokári

lesní robotníci, drevorubači nemecského pôvodu, ktorí bývali v lesoch

Malých Karpát (napríklad aj v osade na Sklenej Hute)

► Hutár Vendelín

predseda MNV v Doľanoch v rokoch 1970 - 1971 a 1981 - 1984, amatérsky fotograf, vďaka ktorému máme bohatý archív fotografií najmä z obdobia 70. a 80. rokov

► húra

povala

► húščí

krovie

► hynčófka, hynčuvat

hojdačka, hojdať

Domáci turecký med

Potrebuje:

- ▶ 3 bielka
- ▶ 18 dkg práškového cukru
- ▶ 10 dkg medu
- ▶ 12 dkg orechov

Postup:

Med rozohrejeme nad parou do tekutého stavu, nesmie však zovrieť. Vyšľaháme bielka s cukrom, taktiež nad parou do zhrnutia. Potom tenkým pramienkom za stáleho miešania prilievame med. Napokon pridáme posekané orechy. Hmotu necháme vychladnúť, potom ju rozotrieme na tortovú oblátku a zaťažíme druhou oblátkou. Necháme 24 hodín stáť.

Nugátové valčeky

Potrebuje:

- ▶ 100 g nugátovej čokolády
- ▶ 20 g práškového cukru
- ▶ 1 lyžica sušeného mlieka
- ▶ 50 g vlašských orechov
- ▶ 50 g kukuričných lupienkov
- ▶ 50 g stuženého tuku (Cera)
- ▶ 50 g čokolády na varenie
- ▶ kakao na obalovanie

Postup:

Čokoládu s tukom necháme roztopiť nad parou. Pridáme posekané orechy, cukor, sušené mlieko a rozdrvené kukuričné lupienky. Z masy vytvárame malé valčeky, ktoré obalíme v kakau a necháme stuhnúť.

Pupáky

Recept, ktorý vám v tomto čísle novín ponúkame sa vám na začiatku čítania bude zdať veľmi všedný a známy, veď ide v podstate o kysnuté buchty, ktoré plníme tradične lekvárom alebo tvarohom a pochutnávame si na nich po celý rok. Avšak pupáky sú tradičné vianočné jedlo, ktoré u nás nesmie chýbať na štedrovečernom stole. Pochutnávame si na nich ešte pred kapustnicou, najčastejšie posypané makom a orechmi. Čím sa odlišujú od klasických buchiet si prečítajte v recepte.

Potrebuje:

- ▶ 500 g polohrubej múky
- ▶ 2 dcl mlieka
- ▶ 1 vajce
- ▶ tuk
- ▶ trochu kryštálového cukru
- ▶ kvasnice
- ▶ lekvár na plnenie
- ▶ mleté orechy, mak na posypanie
- ▶ med na poliatie

Postup:

Urobíme si kvások z cca 2 dcl mlieka a kvasníc. Do misy si preosejeme múku, pridáme kvások, vajce, tuk, mlieko podľa potreby. Vypracujeme cesto a necháme vykysnúť.

Hotové cesto preložíme na dosku, rozvaľkáme asi na hrúbku 1 cm a rozkrájame na štvorce. Každú časť natrieme lekvárom a vytvárame do guľičky. Pupáky kladieme na pomastený plech, potrieme ich vajčkom a necháme ešte vykysnúť. Pečieme na 180°C do ružova.

Pred podávaním pupáky prelejeme horúcou vodou, dáme do misky a následne ich polejeme medom a posypeme makom alebo orechmi zmiešanými s mletým cukrom.

Za recepty ďakujeme pani Márii Ješkovej.

Pomôžte s počítaním myšiарok!

Málokto vie, že naše najpočetnejšie sovy – myšiарky ušaté, si od jesene do jari vyberajú na denný odpočinok miesta v blízkosti ľudských obydľí. Aktívne sú predovšetkým v noci, keď lovia svoju najobľúbenejšiu korisť – hraboša poľného.

Neklamným znamením výskytu myšiарok sú tzv. vývržky – kúsky nestrávenej potravy.

Počas dňa sa však zdržiavajú vo väčšom množstve na tzv. zimoviskách. Ide prevažne o skupinu ihličnatých stromov, tují, zriedka listnatých (breza, vrbá) a to v okolí kostolov, škôl, cintorínov, parkov alebo záhrad.

Oddychujúce sovy, v prípade, že ich kvôli hustote porastu neuvidíme na strome voľným okom, často prezrádza vyvrhnutá nestrávená časť potravy v podobe takzvaných vývržkov pod ním.

Zimoviská sa môžu, no nemusia meniť, napr. v obci Borová sa nachádzalo takéto zimovisko, no na-

posledy tam myšiарky nezimovali, zato v obci Dolné Orešany zimujú už aj teraz.

Aby sa zmapovalo čo najviac zimovísk, tak sa do spočítania každoročne zapája aj široká verejnosť. Preto s počítaním myšiарok dokážete pomôcť aj vy! V prípade objavenia zimoviska sa obráťte, prosím, na Ladislava Braniša (e-mailom na ladislavbranis@gmail.com).

POZOR! Nevyrušujte ich! Sovy sú po prelovenej noci unavené a po vyrušení odlietajú a už sa na zimovisko nemusia vrátiť.

(lb)

Myšiарka ušatá (*Asio otus*)

Je menšia ako sova obyčajná. Krídla má dlhé a dosť úzke. Dlhé ušká sú viditeľné pri toku, vzrušení, či v maskovacom pretiahnutom postoji, ale niekedy sú neviditeľné (počas letu a pri odpočinku). Lieta pomaly a vlnite, niekoľko veslovitých úderov krídel strieda plachtenie. Podobnosť s myšiарkou močiarnou znásobuje podobná kresba na krídlach – veľké žltobéžové pole na báze vonkajších ručných letiek. Špičky krídel sú rovnomerne tmavo pruhované, spodok tela rovnomerne čiarkovaná, chvost je husto a nevýrazne prúžkovaný. Oči má oranžové, špičky krídel pomerne kratšie a širšie. Pohlavia sú si podobné. Loví výhradne v nízkom lete na otvorených priestranstvách, obvykle iba v noci. Korisť vyhľadáva podľa sluchu, ktorou sú predovšetkým drobné zemné hlodavce, najmä hraboše, v menšej miere ryšavky, ale aj väčšie cicavce ako lasica, chrček, potkan, krt a pod. Taktiež to môžu byť aj obojživelníky a hmyz. Avšak hraboš poľný je v potrave myšiарky ušatej zastúpený vyše 90 %.

Jaskyne v našom okolí

Na Slovensku je zaevidovaných viac ako 7000 jaskýň, v Malých Karpatoch je to viac ako 300. Od 13. októbra 2020 sa k nim pridala ďalšia jaskyňa, ktorá sa našla nad Doľanmi. Presnejšie sa nachádza nad Sklenou hutou a je súčasťou Kuchynsko-orešanského krasu. Názov jaskyne je **Jaskyňa daždivého dňa**, pretože bola zameraná počas upršaného dňa. Jej číslo je 7 586 a taký je aj počet jaskýň na Slovensku. Nová jaskyňa je dlhá 4 m, avšak podľa štátnych ochranárov prírody môže byť aj dlhšia. Zo začiatku je veľmi úzka, ale ďalej sa rozširuje.

Novoobjavená Jaskyňa daždivého dňa

Nám však bližšou jaskyňou je **jaskyňa sv. Leonarda**, v ktorej momentálne prebieha výskum. Aké nálezy sa v jaskyni našli sa dočítate na str. 12. Sú rôzne dohady o prepojenosti jaskynného systému našej jaskyne. Ferdinand Dúbravský vo svojej knihe *Malé Karpaty a Biela hora* z roku 1910 píše o prepojenosti jaskyne sv. Leonarda s jaskyňou pod Červeným Kameňom, jaskyňou pod Plaveckým hradom a s jaskyňou pod Roštúnom. Obhajuje to tým, že sv. Leonard, ktorý v jaskyni býval sa ocitol na rôznych miestach bez toho, aby opustil jaskyňu. Tak tiež píše o hájnikovi a jeho spoločníkovi, ktorí v roku 1865 zablúdili v podzemných chodbách jaskyne pod Roštúnom a po 5 hodinách cesty sa dostali von z jaskyne pri Častej. Táto jaskyňa mala byť veľkolepá krištáľová jaskyňa, ktorá sa

pri svetle trblietala ako diamanty. Jaskyňa však nebola preskúmaná, ale otvory a vchody dovnútra boli zablokované.

O tom, či sú jaskyne naozaj prepojené môžeme len premýšľať. Tieto dohady nám možno raz vyvrátia alebo potvrdia jaskyniari zo Speleoklubu Trnava a jaskyniari zo Speleoklubu Bratislava, ktorí sa venujú objavovaniu a výskumu jaskýň v Malých Karpatoch.

V Malých Karpatoch je jedinou sprístupnenou jaskyňou **Jaskyňa Driny** v Smoleniciach, ktorú asi všetci z nás dobre poznajú. Okrem Jaskyne Driny sa dá v našom okolí navštíviť len jedna voľne prístupná jaskyňa pre verejnosť. Jej názov je **Deravá skala** a nachádza sa v katastrálnom území obce Plavecký Mikuláš. Jaskyňa je dlhá 26 metrov a vysoká 16 metrov. Našli sa v nej

rôzne paleontologické, archeologické a antropologické predmety. V minulosti bola jaskyňa pravdepodobne spojená s jaskyňou **Tmavá skala**, ktorá však nie je voľne prístupná pre verejnosť. K jaskyni Deravá skala sa dá dostať z Plaveckého Mikuláša po zelenej turistickej značke. Návšteva jaskyne sa dá spojiť s príjemnou turistikou na Jeleniu horu (Plavecký Mikuláš - Deravá skala - Mon Repos - Kubušová - Jelenia hora - Plavecký Mikuláš) či Kršlenicu (Plavecký Mikuláš - Deravá skala - Pod Čiernou skalou - Kršlenica - Plavecký Mikuláš). Z oboch spomenutých miest sú krásne výhľady na Malé Karpaty, Plavecký hrad a okolie Plaveckého Mikuláša.

(nb)

Zdroje:

- CHKO Malé Karpaty
- Ferdinand Dúbravský: *Malé Karpaty a Biela Hora*

Mincové nálezy v jaskyni

Grajiare, toliare, denáre, fenigy – starodávne platidlá, ktoré poznáme tak nanajvýš z rozprávok a historických filmov. Pre niekoho je to iba kus pliešku, pre iného hotový poklad. Mince patria spolu s keramikou k hlavným pilierom historického bádania našej minulosti. Partia jaskyniarov z Plaveckého Podhradia na podnet starostu Dolian J. Mruškoviča od roku 2016 vykonáva prieskum jaskyne sv. Leonarda. Pomocou rôznych nájdených artefaktov a mincových nálezov a ich datovania vieme predpokladať, že sa v súčasnosti nachádzajú vo vrstve z 15. storočia. Vzhľadom na archeologický potenciál jaskyne bude jej prieskum pokračovať aj s archeologickým dohľadom.

Možno sa dočkáme momentu, keď sa nám rozšíria historické obzory o Ompitáli, o jaskyni sv. Leonarda a potvrdia či vyvrátia dohady o prepojení jaskynného systému, o ktorom sme písali v článku o jaskyniach v našom okolí na predchádzajúcej strane. Nálezy, ktorých vyobrazenia predkladáme na tejto dvojstránke, nemajú vzhľadom na svoj stav a rozšírenie výraznú hodnotu, avšak dávajú nám nádej, že sa môžeme dočkať objavu, ktorý bude mať pre Dolany veľký historický význam. Zatriedenie, vyfotenie a odbornú špecifikáciu jednotlivých nálezov urobil pán Marek Budaj, za čo mu veľmi pekne ďakujeme.

Tieto a všetky ďalšie objavy budú odborne zdokumentované a poputujú do Malokarpatského múzea v Pezinku, kde budú ďalej skúmané a archivované. Ak sa objavia nové zaujímavosti z výskumu jaskyne, určite vás budeme o tom informovať v našich novinách.

(dd)

3

**Rakúsko, František I. (1792 – 1835),
Viedeň, 1 grajciar z r. 1812**
Lit.: Jaeckel 1970, s. 96, č. 180
4,14 g

1

**Uhorsko, Ferdinand III. (1637 – 1657),
Kremnica, denár z r. 1641**
Lit.: Huszár 1979, č. 1263
0,36 g

2

**Uhorsko, Leopold I. (1657 – 1705),
Kremnica, denár z r. 1684**
Lit.: Huszár 1979, č. 1509
0,45 g

4

**Uhorsko, Matej II. (1608 – 1619),
Kremnica, denár z r. 1619**
Lit.: Huszár 1979, č. 1141
0,41 g

5

Bližšie neurčený kotúčik
1,03 g; 16,50 x 12,93 mm

6

**Grófstvo/zemské grófstvo
Hals – Leuchtenberg, Johann III. allein
(1430 – cca 1460), fenig z r. cca 1440 – 1460**
Lit.: CNA I, Fd7c-j
0,37 g

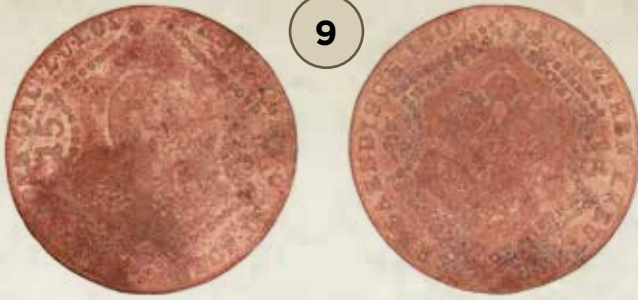
7

**Uhorsko, Ferdinand II. (1619 – 1637),
Kremnica, denár z r. 1634**
Lit.: Huszár 1979, č. 1205
0,42 g

8

Uhorsko, Jozef II. (1780 – 1790), Smolník, ½-grajciar z r. 1781
Lit.: Huszár 1979, č. 1899
3,70 g

9

Uhorsko, František II. (1792 – 1835), Kremnica, 15-grajciar z r. 1807
Lit.: Huszár 1979, č. 2040
 12,64 g

10

Uhorsko, František II. (1792 – 1835), Kremnica, 3-grajciar z r. 1800
Lit.: Huszár 1979, č. 2023
 8,63 g

11

Rakúsko, František II. (1792 – 1835), Viedeň, 1-grajciar z r. 1800
Lit.: Jaeckel 1970, s. 79, č. 121
 7,51 g

12

Rakúsko, František II. (1792 – 1835), Viedeň, 1-grajciar z r. 1800
Lit.: Jaeckel 1970, s. 79, č. 120
 3,98 g

13

Rakúsko, František Jozef I. (1848 – 1916), Viedeň, 2-halier z r. 1897
Lit.: Jaeckel 1970, s. 79, č. 373
 3,24 g

- 1 až 4 Sáčok č. 1 (v halde 3. 8. 2019)
 5 a 6 Sáčok č. 2 (v jaskyni 3. 8. 2019)
 7 až 15 Sáčok č. 3 (nájdene jaskyniarmi v máji 2017)
 16 až 18 Sáčok č. 4 (nájdene na halde po jakyniaroch 5. 8. 2019)

14

Uhorsko, František Jozef I. (1848 – 1916), Kremnica, 2-halier z r. 1898
Lit.: Huszár 1979, č. 2210; Jaeckel 1970, s. 160, č. 402
 3,27 g

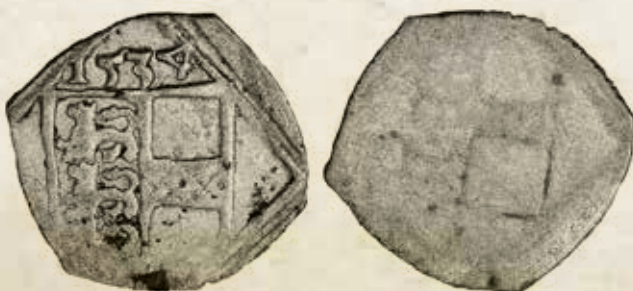
15

Bližšie neurčená plomba z 19. – 20. storočia
 3,62 g; 20,33 x 20,08 mm

16

Uhorsko, Leopold I. (1657 – 1705), Kremnica, denár z r. 1682
Lit.: Huszár 1979, č. 1508
 0,44 g; 14,76 x 14,36 mm

17

Korutánsko, Ferdinand I. (1526 – 1564), Klagenfurt, fenig z r. 1534
Lit.: MZA 1948, tab. 3, č. 24

18

Bavorsko, Maximilián II. Emanuel (1715 – 1726), München, 1-grajciar 1724
Lit.: Hahn – Hahn-Zelleke 2007, s. 91, č. 185 a

“Ak chcete byť dobrým učiteľom, musíte milovať to, čo učíte a milovať tých, ktorých učíte”.

V.O. Klučevskij

RUŽIČKA VĎAKY

Pani učiteľke Sidónii Schwarzovej

Tak, ako má kalendárny rok štyri ročné obdobia – jar, leto, jeseň a zimu – tak aj život človeka tvoria štyri etapy: detstvo, mladosť, dospelosť a staroba.

Staroba nazývaná ako jeseň života, je obdobie, v ktorom človek nielen viac zaslúžene fyzicky i duševne odychuje, ale aj často spomína a rekapituluje svoj doterajší život.

Mesiac október je mesiacom úcty k starším. V úvode tohto článku chcem preto najskôr odovzdať pozdrav vďaky, úcty a lásky všetkým dolianskym seniorom, dôchodcom a dôchodkyňiam a poďakovať sa im za všetko dobré a hodnotné, čo v živote vykonali.

Jednou z nich je aj moja i Vaša bývalá pani učiteľka, dnes už

83-ročná **Sidónia Schwarzová, rod. Schwarzová**. V Doľanoch ju poznáme ako Sidku „Jurúškovú.“, čo je odvodené od mena jej pradedka Juraja Schwarzza.

podakovanie práve jej. O. i. dlhoročnej učiteľke a riaditeľke bývalej ZDŠ 1. až 5. ročník v Doľanoch. Keď som Sidku oslovila s mojou žiadosťou, po kratšom váhaní (a trochu aj „prehováraní“), súhlasila s uverejnením tohto príspevku. O to väčšia bola moja radosť, keď som mala možnosť vypočuť si jej spomienky na rodinný, ale najmä na aktívny verejný život v obci Doľany. Rozprávala s takým prehľadom a vitalitou, že som jej v duchu úprimne „závidela“ myšlienkový pochod a bohatú slovnú zásobu vzhľadom na jej úctyhodný fyzický vek.

A tak, pani učiteľka, ideme spomínať:

Po úspešnom absolvovaní Pedagogickej školy v Modre, ktorú začala síce v Modre, ale potom po organizačných zmenách pokračovala v Skalici a v Trnave, sa stala učiteľkou. Miesta pôsobenia boli viaceré: Studienka na Záhorí (výučba piatakov), Slovenský Grob (štvrtáci), Častá (prváci) a po nej po 5 rokoch od šk.r. 1961/1962 – Doľany. Z prechodu na školu v Doľanoch mala vraj určité obavy, ako ju „rodáci“ prijmu a budú akceptovať. Ale „zvládla som to“, dodala. V rodnej obci totiž nielen učila, ale vykonávala aj funkciu riaditeľky (ako nestranička, čo bolo v tom čase ojedinelým zjavom) po zomrelom riaditeľovi Elemírovi Tichom a to až do predĺženého odchodu na starobný dôchodok v r. 1991 (6 rokov „nadsluhova-

la“). Z obľúbených predmetov o.i. uviedla tzv. krasopis (terajšie písanie) a hudobnú výchovu, ktoré učila aj piatokov. Sidka Schwarzová vykonávala svoje zamestnanie z vnútorného presvedčenia, s vysokou zodpovednosťou a najmä s láskou – ako učiteľka i riaditeľka. Učila väčšinou prvákov, hoci sa v určitom období kvôli nízkemu počtu žiakov museli ročníky spájať. Pribudli teda aj piatáci, ale jej „srdcovkou“ boli, ako sama vraví, „tí najmenší a najmilší“, teda prváci. Nielen profesnou, ale aj ľudskou. Dôležitou skutočnosťou v čase jej začínajúcej učiteľskej praxe bolo, že vtedy ešte nefungovali materské školy a tak deti išli do školy rovno „z kolísky domu do náručia učiteľov.“ Milovala ich detskú nevinnosť, úprimnosť, zdravú zvedavosť a najmä oddanosť a dôveru učiteľovi. Vyučovací proces nie je ľahký, aj ona sama musela byť prísna a zodpovedná. Nielen vždy milá a dobrá pani učiteľka. Osobitne ju teší, že žiaci z Dolian odchádzali do školy v Častej dobre a kvalitne pripravení, čoho dôkazom boli ich viditeľné úspechy na ZDŠ v Častej. V oblasti medziludských vzťahov na pracovisku, teda v škole, spomenula viacerých kolegov a kolegyne, s ktorými si dobre rozumeli a navzájom sa podporovali (E. Tichý, J. Kolárik, F. Zatkálik, M. Oscitá, M. Lanáková, V. Hacaj, Rapantová, Nečšák a ďalší). Hoci kolegiálny život priniesie vždy plusy i mínusy, tých plusov, teda dobrých chvíľ a porozumenia bolo podľa nej oveľa viac ako zlých.

Keď sme prešli na ďalšiu stránku jej knihy života „verejná funkcionárka“, aj táto je husto popísaná nejednou verejnou funkciou a aktivitami. Dlhé roky bola poslankyňa obce Doľany, predsedníčka komisie školstva a a kultúry, predsedníčka SČK, ZPOZ pri MNV v Doľanoch, vedúca miestnej ľudovej knižnice atď. Osobne si spomínam, s akou dôstojnosťou, láskou a citom vykonávala rôzne občianske a cirkevné obrady – uvítania detí do života, odovzdávanie občianskych preukazov, občianske sobáše, pohreby a iné.

Potom sme v družnom rozhovore prešli na záujmovú oblasť. Tá je tiež bohatá... Miluje spev, hoci t.č. už hlasivky dobre neslúžia, čo možno pripísať aj tzv. „chorobe z povolania“, kde dostali doslova zabráť. Má rada lúštenie križoviek, čítanie kníh a vyšívanie. Tu ale zasa pripomenula pečať rokov, slabnúci zrak i sluch. Avšak berie to s pokorou a nevzdáva sa. O to viac sa potom vyžíva v „robote so „zeleným“, teda v prácach v záhrade a vo vinohrade počas roka, ako aj vykonávanie domácich prác.

Sidka Schwarzová je praktickou veriacou, čo dokazuje nielen jej častá účasť na sv. omšiach a pobožnostiach,

ale aj aktivita v živote farnosti. O.i. v kostole predspevovala a modlila sa sv. ruženec. Viera v Boha je pre ňu pevným pilierom, na ktorom stoja všetky nadstavby jej doterajšieho čestného a pracovitého života.

Keď som Sidke položila otázku, na čo za uplynulé roky najradšej spomína a na čo najmenej, s ľahkosťou v hlase odpovedala: najradšej na moje dobré dve deti „Vladuša“ a Danku s rodinami, milované vnúčatá (5) a pravnúčatá (6). Má radosť nielen z toho, že žijú dobrý život, ale teší sa aj z ich šikovnosti, vzdelania a charakterného životného postoja.

Udalosť, ktorá jej naopak zasadila hlbokú a trvalú ranu, bola náhla smrť jej milovaného a dobrého manžela Vladimíra Schwarzá 14.04.1998 (my v Doľanoch sme ho poznali o.i. ako kapelníka doľanskej dychovky).

Nuž a potom sme prešli k odkazu našej bývalej pani učiteľky a riaditeľky pre nás Doľančanov. Deti, rodičov a kolegov – učiteľov. Po krátkom zamyslení presvedčivo odpovedala v duchu myšlienky, aby deti ostali deťmi, dobrými a poslušnými. Nech sa rady učia.. Nie všetky deti sa musia výborne učiť, ale z každého sa môže stať šikovný dospelý človek, keď svoj život nepremrhá, ale bude ho správne a dobre žiť. A to platí aj pre ich rodičov, lebo „dobrí rodičia majú dobré deti“, dodala Sidka. Svojim kolegom – učiteľom odkázala, že na nich často myslí, Hoci sa v súčasnosti už neslávi 28. marec – Deň učiteľov, ako kedysi, ona práve v tento deň na nich osobitne myslí a praje im len to najlepšie.

Všetkým nám – svojim žiakom a žiačkám, ktoré učila, na záver odovzdala toto posolstvo: „Mám Vás rada, akoby ste boli moje vlastné deti a držím Vám palce, aby ste svoj život dobre a čestne prežili“.

Nuž a my, Vám, naša dobrá pani učiteľka, odovzdávame

RUŽIČKU VĎAKY,

za všetky Vaše učiteľské roky, za Vašu námahu, učenie, starosti i radosti, nech Vám je najkrajšiu odmenou odkaz našej úprimnej vďačnosti!

**JUDr. Ida Konopová, PhD.
zástupkyňa starostu obce Doľany**

Zo školských lavíc

Ani sme sa nenazdali a máme tu opäť nový školský rok 2020/2021. Záver predošlého školského roka bol po-
značený všadeprítomnou pandemiou, ktorá sa nás, do dnešného dňa, drží ako kliešť.

Cez letné prázdniny sme sa spolu s niektorými rodičmi a s pánom starostom snažili vylepšiť školský dvor. Odstránili sme hospodársku budovu a vonkajšie WC. Vybudoval sa nový betónový plot od susedov. Kamený múr od ulice sme chceli ponechať, ale podľa statika je vo veľmi nevhodnom stave. Treba ho zbúrať a postaviť nový. Stromy mu poškodili stabilitu. Môže hocikedy padnúť. Preto naši žiaci v súčasnosti nemôžu používať školský dvor na všetky pohybové aktivity. Naďalej nám ostáva priestor pred kostolom. **Osobne chcem poďakovať Petrovi Setnickému, JUDr. Janovi Demovičovi, Ing. Pavlovi Peňákovi, Pavlovi Mruškovičovi, Jozefovi Stan-
kovičovi, Patrikovi Benešovi, Petrovi Vrankovi a Marti-
novi Slaninkovi,** ktorí usilovne pracovali na našej škole. K dispozícii máme aspoň vonkajší priestor na hojkanie a spoločenské hry.

V súčasnosti nám to veľmi chýba! Počas pandémie máme hlavne využívať vonkajšie priestory a nepremiešavať žiakov z tried. Ak by sme mali funkčný školský dvor, bolo by to ideálne. Takto musí jedna trieda byť v okolí školy, aby druhá trieda mohla byť vonku pred kostolom. Tráviť vyučovacie hodiny vonku je nereálne. Školské lavice si dávať na ulicu je nebezpečné. Pevne verím, že naši poslanci nájdu v tejto ťažkej situácii peniaze na kamenný múr, aby sme našim deťom dali bežný štandard – školský dvor na pohybové a iné školské aktivity.

Nepriaznivej epidemiologickej situácii v SR sme tento školský rok museli upraviť aj prvý školský deň. S taškou na pleciah a plní očakávania smerovali svoje kroky naši najmenší prvýkrát do školy. V škole sa k nim nemohli pripojiť ich starší spolužiaci. Podľa časového rozvrhu si žiaci prišli do školy po nové školské učebnice a zošity bez spoločného slávnostného otvorenia školského roka.

Osobitná pozornosť patrila, samozrejme, najmladším, ktorí boli dekorovaní medailami, skladali prvácky sľub a tým boli prijatí medzi prvákov. Sprevádzať ich mohol jeden z rodičov. Ostatní rodičia majú stále zakázaný vstup do školy.

Všetkým spoločným aktivitám je zatiaľ koniec. Žiaci trávia všetok čas doobeda aj poobede oddelene. V I. triede (1. a 2. roč.) je 21 žiakov, z toho 2 žiaci študujú v zahraničí a v II. triede (3. a 4. roč.) je 20 žiakov. Takto sú rozdelení aj v ŠKD. Šatne majú tiež rozdelené podľa tried. Netrávia spolu ani veľké prestávky. Veľmi nám chýba spoločný pestrý jesenný program, ktorý sme museli zrušiť. Zapojili sme sa aspoň do projektu „**Do školy na bicykli**“, opäť ale oddelene. Žiaci chodili 2 týždne do školy na bicykli (každý deň sme zapisovali počty), II. trieda absolvovala cyklotúru, I. trieda si vyskúšala jazdu na bicykli na vyrobenom dopravnom ihrisku a obidve triedy výtvarne spracovali bezpečnú jazdu na bicykli. Výstava ich prác je na chodbe školy, ktorú si, bohužiaľ, nikto z rodičov nemôže pozrieť.

Aj keď jeseň prináša občas dni upršané a pochmúrne, vždy sa tešíme z jej darov – úrody. **Výstavu žiackych prác v kostole** pripravili pani vychovávateľky, aby aspoň niečo mohli vidieť aj ostatní obyvatelia Dolian, akí sú naši žiaci šikovní.

Október je každoročne venovaný **úcte k starším**. Aj naše deti si uctili starších vlastnoručne vyrobenými pohľadnicami, ktoré osobne odovzdali svojim starým, ale bez kultúrneho vystúpenia, čo nás veľmi mrzí.

Žiaci II. triedy sa zapojili do projektu **Kniha – priateľ**

Milí rodičia, zákonní zástupcovia, žiaci,

s OBROVSKOU POKOROU A ÚCTOU sa vám chceme poďakovať za zodpovednosť pri rešpektovaní všetkých protipandemických opatrení, rýchlym reagovaním na neustále meniace sa podmienky, žiakom za neustálu dezinfekciu, meranie teploty a nosenie rúšok počas vyučovania aj pobytu v ŠKD. Vážime si, že spoločne chránime zdravie nás všetkých.

POĎAKOVANIE

ĎAKUJEME, Vaša škola:-)

človeka. Každý piatok spoločne čítajú mimočítankovú literatúru. Spoznávajú nové knihy a zároveň sa zdokonaľujú v čítaní. Naša škola uvítala projekt ako zaujímavý výzvu upútať žiakov a inšpirovať ich k práci s knihou. Máme aj šancu získať z projektu nejaké nové knihy do školskej knižnice.

Všetci žiaci školy odoberajú **detický časopis Rebrik**, v ktorom okrem čítania vypracovávajú rôzne úlohy. Žiaka 4. ročníka, **Lukáša Monsbergera**, vyžrebovali v Bratislave za správne vypracovanie témy: Veselí duchom a poslali diplom spolu s cenami. GRATULUJEME!

Tento školský rok pokračujeme aj v projekte „**Školské ovocie**“, kde žiaci dostávajú k desiate ovocie a ovocné šťavy od slovenského výrobcu Plantex. Pokračujeme aj v projekte „**Baterky na správnom mieste**“, kde zbierame použité prenosné batérie a žiarovky. **Zber papiera** už neorganizujeme z dôvodu zmeny podmienok zberu. Zo zozbieraného papiera škola nedostane žiadne peniaze a za odvoz papiera si firmy účtujú stovky eur. Minulý rok nám jedna firma z Trnavy ponúkla za 1 kg papiera 0,04 € a za 1 kg kartónu 0,01 €, čo sme využili. Srdečná vďaka všetkým, ktorí sa zapájali do zberu. Na plenárnom stretnutí v septembri rodičia odhlasovali koniec zberu papiera na škole. Naďalej pokračujeme vo vzdelávaní a výchove k ochrane životného prostredia. V triedach triedime odpad do nádob na to určených. Dokonca teraz máme ďalší kôš na papierové utierky, lebo klasické utierky nemôžeme mať na utieranie rúk.

Korona priniesla zmeny aj v obľúbených vyučovacích predmetoch žiakov. Telesná a športová výchova sa ešte v septembri mohla vyučovať vonku, ale od októbra sprísnila podmienky. Žiaci môžu chodiť na vychádzky, venujú sa výtvarnému spracovaniu tém (napr. Športom ku zdraviu...), rozprávajú sa o zdravej výžive, dôsledkoch návykových látok, o športovom správaní, pravidlách fair play, o otužovaní atď. Na hudobnej výchove nemôžeme spievať a hrať sa hudobno-pohybové hry. Venujú sa hudobnej teórii, hre na rytmických hudobných nástrojoch, počúvajú rôzne skladby, robia rytmické cvičenia atď.

Mgr. Jana Hudcová
riaditeľka školy

----- INZERCIA -----

CREATON

**PÁLENÁ A BETÓNOVÁ
STREŠNÁ KRYTINA**

**ZIMNÁ
AKCIA**

STAVEBNINY

STAVDACH

www.stavdach.sk

ISOVER
SAINT-GOBAIN

 0905 309 631, 0905 947 417

 Stavebniny Stavdach

STAVEBNINY STAVDACH, Areál PD Dol'any, e-mail: stavebniny@stavdach.sk

Futbalové trápenie s koronou

Bohužiaľ v roku 2019 vypukla na celom svete pandémie koronavírusu, ktorá neobišla ani našu krajinu. Zasiahol všetky odvetvia života, kultúru a šport nevynímajúc. Jarnú časť futbalovej sezóny 2019/2020 sme preto museli predčasne ukončiť.

Našťastie sa novú sezónu 2020/2021 podarilo otvoriť, a tak naše mužstvá, prípravka a A mužstvo, mohli ďalej hrať. Avšak prišla druhá vlna a s ňou ďalšie prerušenie súťaže. Prípravka stihla odohrať 9 kôl a s 12 bodmi je na 7. mieste v tabuľke, za čo si zaslúžia obrovské uznanie. Seniori odohrali taktiež 9 zápasov a patrí im 12. miesto v tabuľke z počtom bodov 7. Bohužiaľ, sezóna sa prerušila 11. 10. 2020, a aj keď bola veľká snaha pokračovať, dokonca aj bez divákov, žiaľ, ďalej to už nešlo. Situácia je taká a nám nezostáva nič iné, len rešpektovať všetky nariadenia a veriť, že sa v marci 2021 bude môcť pokračovať.

Ďakujeme všetkým za podporu, prajeme príjemné prežitie vianočných sviatkov a v novom roku 2021 želáme hlavne pevné zdravie, aby sme sa opäť mohli stretávať na futbalových zápasoch. Spoločne to zvládneme.

Matúš Ješko, FK Cinemax Doľany, foto: Laco Braníš

FK CINEMAX Doľany – ŠK Lozorno, FO (1:3)

2. kolo, 23. 8. 2020 o 17:00, Góly: Patrik Mikovič : Juraj Gecler, Tomáš Lachkovič 2

FK CINEMAX Doľany – OFK Vysoká pri Morave (2:1)

6. kolo, 20. 9. 2020 o 16:00, Góly: Matej Klokner, Jaroslav Halač : Nikola Nikolič

Výstava plazov na ihrisku

Jednou z posledných akcií pred sprísnením protipandemických opatrení bola **výstava plazov s prednáškou**, ktorá sa uskutočnila v pondelok 31. augusta 2020 na futbalovom ihrisku FK Cinemax Doľany. Výstava mala veľký úspech najmä u našich najmenších, ktorí radi využili tú možnosť a zapožovali s obrovským pytómom.

foto: Laco Braniš

Kvôli pretrvávajúcej pandemickej situácii sú plánované kultúrne, spoločenské a športové akcie v čase uzávierky čísla zrušené alebo presunuté na neurčito.

Sčítanie obyvateľov 2021

POZOR! DÔLEŽITÉ!

Od 15. februára 2021 do 31. marca 2021 bude prebiehať na celom Slovensku Sčítanie obyvateľov, bytov a domov. Sčítanie bude prvýkrát vo svojej viac ako storočnej histórii plne elektronické. Sčítavať sa obyvatelia budú z pohodlia domova a vyplnenie elektronického formuláru nezaberie viac ako 10 minút. Na sčítanie postačí mobil, tablet či notebook alebo PC. Obyvatelia budú mať okrem webovej aplikácie k dispozícii aj mobilnú aplikáciu. Ak sa obyvateľ nemôže alebo nevie sčítať sám alebo s pomocou blízkych, má možnosť využiť službu asistovaného sčítania.

Plne elektronické a integrované sčítanie obyvateľov 2021

Sčítanie obyvateľov sa uskutoční v období od 15. februára 2021 do 31. marca 2021, t. j. počas 6 kalendárnych týždňov. Obyvateľ sa sčíta sám alebo s pomocou blízkej osoby kedykoľvek a na akomkoľvek mieste využitím počítača, tabletu alebo mobilu s pripojením na internet. Sčítací formulár nájde na webovej stránke

www.scitanie.sk. Sčítať sa môže aj cez mobilnú aplikáciu, ktorá bude dostupná pre operačné systémy Android a iOS.

Samosčítanie je pre obyvateľov rýchly a jednoduchý spôsob na vyplnenie sčítacieho formulára, bez narušenia súkromia.

Sčítanie je povinné

Všetci obyvatelia Slovenska majú povinnosť sčítať sa vyplnením elektronického formulára. Pod pojmom obyvateľ sa v tomto prípade rozumie každý, kto má na Slovensku trvalý, prechodný, ale aj tolerovaný pobyt. Sčítať sa je povinný aj občan Európskej únie, ktorý má na území Slovenska obvyklý pobyt. Sčítať nepľnoleté osoby, teda deti, je povinný rodič, respektíve zákonný zástupca. To isté platí aj pri obyvateľoch, ktorí nie sú schopní sčítať sa sami. V tom prípade môžu využiť službu asistovaného sčítania.

Pomoc obyvateľom pri sčítaní

Sčítanie obyvateľov realizujú samosprávy. Ak sa obyvateľ nemôže alebo nevie sčítať sám, má možnosť využiť službu asistovaného sčítania. **V prípade záujmu o využitie služby asistovaného sčítania kontaktujte OÚ Do-**

lany osobne, telefonicky na tel. čísla +421 33 6499 113 alebo e-mailom na oudolany@dolany.sk.

Bezpečnosť elektronického sčítania

Elektronické sčítanie prináša so sebou aj určité otázky spojené s bezpečnosťou uchovávaní údajov. Počas Sčítania obyvateľov, domov a bytov 2021 **bude zachovaná maximálna možná ochrana osobných údajov.** Bezpečnosť všetkých údajov je totiž prioritou a zároveň aj jednou zo základných podmienok elektronického sčítania. Všetky získané údaje budú bezpečne chránené pred únikom, zneužitím alebo krádežou.

Prínos a význam sčítania

Sčítanie obyvateľov, domov a bytov ako jediné zisťovanie umožňuje zapojenie všetkých obyvateľov SR. **Prináša nenahraditeľné informácie o stave spoločnosti, o jej demografických, sociálno-ekonomických a kultúrnych štruktúrach, o životných podmienkach obyvateľov a ich bývaní.** Mnohé zo zisťovaných údajov v sčítaní obyvateľov, domov a bytov sú jedinečné a nie je možné ich v rovnakom rozsahu získať. Získané poznatky môžu pomôcť na plánovanie novej infraštruktúry, posilnenie dopravnej siete, budovanie ciest a záchytných parkovísk, rozmiestnenie a budovanie zariadení poskytujúcich služby, zistenie potreby výstavby školských zariadení, zariadení sociálnych služieb, zdravotníckych zariadení budovanie oddychových zón, parkov a detských ihrísk.

Všetky údaje, ktoré obyvateľ počas sčítania do formulára uvedie, **sa musia vzťahovať na rozhodujúci okamih sčítania, ktorým je 1. január 2021.**

www.scitanie.sk

www.dolany.sk

Podakovanie

Starosta obce a redakcia Dolanských novín ďakuje za finančnú podporu tohto čísla osobám a spoločnostiam: **p. Drahomírovi Jakušovi a f. Stavadch.**

BRATISLAVSKÝ
SAMOSPRÁVNÝ KRAJ
NAJLEPŠIE MIESTO PRE ŽIVOT

DOĽANSKÉ
NOVINY

ZO ŽIVOTA V OMPITÁLI ■ VYCHÁDZA 3x ROČNE

ISSN 1339-1240 • EV 4366/11

DOLANSKÉ NOVINY, vydáva 3x ročne Obecný úrad v Dolanoch, 900 88 Dolany 169, IČO: 00 304 727.

Redakcia: Ing. Daniel Ďurďovič (dd), JUDr. Ida Konopová, PhD., Ing. Natália Bednárovská (nb), Bc. Veronika Ješková (vj), Ladislav Braníš. Príspevky externých autorov nereprezentujú názor redakcie. Neprešlo jazykovou úpravou. **Ilustrácia na titulke:** Mgr. Petra Hamzová.

Vychádza v náklade 600 kusov, nepredajné – distribúcia zadarmo.

Ročník 10. Číslo vyšlo v decembri 2020.

Grafická úprava: Ing. Daniel Ďurďovič. **Tlač:** Letterpress, s.r.o., Bratislava.

Kontakt: OÚ Dolany, **e-mail:** dolanskenoviny@dolany.sk www.dolany.sk